

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Detmold, Samuel

5565 [1804/1805]

⋈

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9634

חרגום אשכנזי

א (א) פֿאַלגענדס טרוג זיך צו באַ-
דעם שאול גשטאַרבן וואַר : דוד
וואַר אַלואַ צוריק גקאָמען פֿאַם שלאַגען
דעם עמלק , אַליס ער ברויטס צו
צקלג צוויי טאַגע צוגבראַכט האַטטע :
(ב) דא קאם אַם דריטטען טאַגע אַוי-
גער פֿאַן שאול אויס דעם לאַגער ; זיינע
קליידער וואַרען צרדיסן , ערדע דעקטע
זיין הויפט , ער טראַט פֿאַר דוד , פֿיל
היין צור ערדע אונד וואַרף זיך פֿאַללענדס
נידער . (ג) דוד פֿראַגטע איהן : וואָס
הער קעמסט דוא ? ער ערוודערטע :
אויס דעם לאַגער ישראל'ס בין אַיך
ענטראַגען . (ד) דא שפראַך דוד צו
איהם : וואָס איזט דען דאָרט פֿאַר-
ועפֿאַללען ? ערצעהלע מיר'ס דאָך ,
דא ערצעהלטע ער , דאַס דאַן פֿאַלק
אויס דער שלאַכט ענטפֿלאָהען ; דאַס
פֿילע פֿאַם פֿאַלקע אויף דעם פֿלאַצע גע-
בליבען , אונד דאַס אויך שאול אַונד
יהונתן גבליבען וואַרען . (ה) דוד
פֿראַגטע דען בורשען , דער אַיהם
דווען ברויכט גאַב : וויא ווייסעסט דוא ,
דאַס שאול אונד זיין זאַהן יהונתן געבלי-
בען זינד ? (ו) דער בורשע פֿוהר
פֿאַרט : צופֿעלליגער ווייזע געריהט אַיך
אין דאַן געבוירגע גלבע , אונד זיה ! דא
לאג

הנער , המגיד לו נקרא נקריתי בחר הגלבע ורגה שאול

גשען

באור

א (א) ויהי אחרי מות פי' הדברים
שקיו אחרי מות שאול הם אלה ,
והמאמר הזה אינו אלא שער הספר , ואינו
דבק לשל אחריו . ודוד שב , כאדם שאומר
שדוד שב וגו' , וכאשר ישב בנקלג ב' ימים ,
(ב) וישתחו , כבר מנבא שיהיה פשוט
ונח שלם עם כו' כמו כשאל כשאל דוד .
I I א א והנה

שמואל ב א

א (א) ויהי אחרי מות
שאול ודוד

ישב מרהפות את העמלק
וישב דוד בצקלג ימים שנים ;
(ב) ויהי , ביום השלישי והנה
איש בא מן המחנה מעם שאול
ובגדיו קרעים ובאדמה על-
ראשו ויהי בבאו אל דוד ויפל
ארצה וישתחו : (ג) ויאמר לו
דוד אי מזה תבוא ויאמר אליו
ממחנה ישראל נמלטהי :
(ד) ויאמר אליו דוד מה היתה
הדבר הגדל נא לי ויאמר אשר-
נס העם מן המחנה וגם
הרבה נפל מן העם וימתו וגם
שאול ויהונתן בנו מתו :
(ה) ויאמר דוד אל הנער
המגיד לו איך ידעת כדמת
שאול ויהונתן בנו : (ו) ויאמר
הנער , המגיד לו נקרא נקריתי

רשי

א (ב) והנה איש בא מן המחנה .
יש בפסיקתא שזה דואג ואינו
מושב
כחזור לענינינו . והכוונה , למעלה ראינו
אירע ביום הג' שנה איש מן המחנה וכו' .
ידים ורגלים . (ו) נקרא , מקור מנסעל ,

הרגום אשכנזי

לאג שאול בשמיצט איבער זיינעם שפיט
סע , קריגס זואגען אונד רייטער האמט
טען איהן פֿערפֿאלגט . (ז) ער וועג
דעטע זיך אום , ערבליקטע מיך אונד
דיך מיר צו , איך שפראך : היר בין
איך . (ח) ער פֿראגטע מיך : ווער
ביזט דוא ? אונד איך זאגטע איהם :
איך בין איין עמלקי . (ט) איך ביטע
דיך , שפראך ער , שטעללע דיך איבער
מיך

שמואל ב א

גִּשְׁעַן עַל־חַנְיָתוֹ וְהִגָּה הַרְכָּב
וּבְעֵלֵי הַפָּרָשִׁים הִדְבִּיקָהוּ :
(ז) וַיִּפֹּן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵנִי וַיִּקְרָא
אֵלַי וַאֲמַר הֲנִנִי : (ח) וַיֹּאמֶר
לִי מִי־אַתָּה וַיֹּאמֶר אֵלָיו עַמְלָקִי
אַנְכִי : (ט) וַיֹּאמֶר אֵלַי עַמְדָּה
וַאֲמַר ק' נא

ב א ו ר

מנאנו שרזה אלא איזה פעמים אצל בנדי
כהונה (שמות כ"ח) כמו וכחונת תשכן ,
ושבנת הכתונת שש , וגם הורחתם מעשה
רקמה מה עשוי' בתים בתים , אס לבני הנדי'
או להשיב האנבים נתוכו , כמו משבנות
זהב , שהם לדעת רש"י ושאר מפרשים כמו
בתים של זהב , שנתוכס נשקעו האנבים ,
ופעם אחת בתהילים (מ"ה י"ד) ממשבנות
זהב לבשו , וגם שם הורחתו מעשה רקמה .
ואומר אני שהונח שרז זה על הפעולה או
המעשה אשר על ידה ישתנה שטח חלק ,
ויתהווה בו גבנוכים גבנוכים , וזה טעם
ושבנת דכתונת שש , כלומר שלא תהי' חלקה
כי אס עשוי' משבנות , וכן האחרים , והושאל
ג"כ על החולי הנקרא (קאנוואולוויאן ,
פֿרצוקונגען) , המקמט והמקוק ענב
הגוף , ויעלה על חלקת העור קמטים קמטים .
ולפי' אמר שאול לנער , שאסו כבר סולי
זה , שהוא סימן מות . ואמר זאת לדבר על
לב הנער שלא יירא להמיתו , כי אף אס לא
ימיתו הוא , ימות מהרה . כי כל עוד
נפשי בי , לפימה שבארתי , טעם כי כמו
אע"פ , כלומר אע"פ שגיד כל כפשי ני לא
אחלט ממות , ולכן תעשה עמי טובה אס
תקרב מיתתי שלא אפול ביד פלשתים , וכן
מתורגם .

(י) ואמוחההו

והנה שאול וגו' , לפי הנראה לא כחש
העמלקי בספור הזה כמו שחשבו קצת , כי
מה שנאמר (ש"א ל"א ה') וירא נושא כליו
כי מת שאול , אס שעורו ימות , כמו כי אנכי
מת בארץ הזאת (דברים ד' כ"ב) , או
אפשר שנתעלף שאול מפני מכת חרבו אשר
נפל עליה , וישאנהו נושא כליו לנות , ויחי
רוחו אחר כן , כי אס הי' כחש כמו שחשבו
הם למיזא חן בעיני דוד , אין ספק שהיה
משיב דברו אס"כ בראותו כי כלת' אליו הרעה ,
גם אס לא הי' דעתו כ"א למזא חן , לא
הי' לו לפי מחשבתו להתנבל ולאמר כי ידעתי
כי לא יסי' וגו' . גשען על חניחו , אלו
כתוב נופל על חניחו , הי' משמע , שהיה
החניית מוכחת על הארץ לארבו ושאול עליה ,
עתה שנאמר כשען ענינו , שהיה החניית
עומדת בראשה הא' על הארץ , וראשה השני
תקוע בלב שאול , ומה שאמר הנער חניחו
והוא נפל על חרבו , הוא שלא הספיק הנער
להבחין אס הוא חניית או חרב . (ח) עמד
נא עלי , טעמו כטעם קס נא עלי .
אחזני השבץ , אחזני רתיתא , כן תרגם
יבוכתן יאחריו רש"י בל"א (ענטזעצן , בעבן) .
אמנם לבאור זה מלבד שאין למלת שכן עזר
במקרא , גם המשך הלשון והכונה אינם
מתורגם יפה , כנראה למעין . והנה לא

מ כ ל ל י ו פ י

א (ו) ובעלי הפרשים , כל שהוא ארון הדבר יקרא בעל .
(ט) השבץ

בְּאֵלַי וּמִתְחַנְנֵי כִּי אֶחָזְנִי הַשְּׂבִיץ
 כִּי כָל-עוֹד נַפְשֵׁי בֵּי: (י) וְאֶעֱמַד
 עָלָיו וְאִמְתַּחֲתֶהוּ כִּי יִדְעֵתִי כִּי
 לֹא יִחִידָה אַחֲרַי נִפְלֹו וְאֶקַּח
 הַנְּזוּרִי אֲשֶׁר-עַל-רֹאשׁוֹ וְאֶצְעָדָה
 אֲשֶׁר עַל-זִרְעוֹ וְאֶבְיֵאֵם אֶל-
 אֲדֹנָי הַנְּהָ: (יא) וַיִּחְזַק דָּוִד
 בְּבָגְדָו וַיִּקְרָעֵם וְגַם בָּלַ--
 הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָתוּ: (יב) וַיִּסְפְּרוּ
 וַיִּכְפּוּ וַיִּצְמּוּ עַד-הָעֶרֶב עַל-
 שְׂאוֹל וְעַל-יְהוֹנָתָן בְּנֵי וְעַל-עַם
 יְהוָה וְעַל-בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נִפְלֹו
 בַּחֶרֶב: (יג) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-

בבגדיו ק' הנער

מִיך; אונד טערטעמיד; דען עס האבן
 מִיך וְאֶשְׂאֵן פֶּעֶר צו קונגן אנגטרעטען,
 אַבששן נאך פֶּאָלקאמנס לעבען אין מִיר
 אַיזט. (י) דא ערהוב איך מִיך איבער
 אִיהוּ, אונד טערטע איהוּ; ווייל איך
 דאך וואוסטע, דאס ער פֶּאָן ווינעם
 פֶּאללע ניכט ווידר אויפֶּקאממען ווידר,
 נאם איהם זאָדאָן דיִא קראַנע, דיִא
 ער אויף דעם הויפטע, אונד דאָן
 אַרמבאָנד, וְאֶ ער אִיף דעם אַרמע
 האַטטע, אַב, דוא איך נון היר מיינעם
 העררען איבערברונגע. (יא) דוד
 ערגריף זיינע קליידער אונד צעררויס
 זיִא. דיזעס טאַטען אויך אַללע אַנ-
 ווענעדען. (יב) מאָן טרויערטע,
 וויינמע אונד פֶּאָסטעטע ביז אָן דען
 אַבענד אום שאול, אום ווינען וְאֶ דו
 יהונתן אונד אום דעם עוויגען פֶּאָל-
 נעמליך דאָן הווי ישראל, דיִא אונטער
 דעם שווערטע געפֶּאללען וואָרען.

(יג) דוד פֶּראַגטע דען בורשען, דער איהם דיִא נאָכריכט געבראכט: וואָהער
 ביוט

באור

רשי

(י) וְאִמְוִרְחֶהוּ, הוִי'ו פתומה
 ומשפטה להיות בקוץ כי הענין לעבר
 (ד"ק) כי ידעתי וגו', ר"ל שלא התיר
 לעצמו הריגת שאול אלא מפני שנתכרר לו
 שאי אפשר שיחי' אחרי נפלו על תרבו, אס
 מנד המכה שהוכ' בו, אס שלא יוכל לטוס
 מן שונאיו (לכ"ג). (יב) ועל בית
 ישראל, יתירה לתוספת באור. (יג)
 או מזה אחת, כבר ידע דוד מספרו,
 כי

מיושב על לבי: (ט) אחזני השבץ.
 אחדני רחיתח ומ"ח משום עון כהנים
 שהרג דכתיב בהם כתנת השבץ: כי כל
 עוד נפשי בי. מוסר ומוותחני טוב
 לי שמוותחני אתה וחל יסרגוני חלה
 ויתעללו בי: (י) וחלעדה אשר על
 זרועו. וטוטפתח דעל דרעיה:
 (טז) דמך

מכלל יופי

(ט) השבץ, כתב ר' יונה העיון, שהקיפוהו אנשי המלחמה וסבכוהו ולא
 יכול להנצל מהם. [וי"ט הפרשים לובשי השבץ, הן הפרשים, ור"ל לבג כתוב
 שהלבוש שלו הי' משובץ, באופן שלא יוכל החרב לעבור בו ולדקרו בקלות:]
 עוד נפשי, אינור"ל לעולם כמו עוד כל ימי הארץ, אלא כל זמן המועט:
 (י) נפלו, בחירק פ"א הפועל: ואצעדה, מחליי הודוע.

א ב א (טו) מתתי

הרגום אשכנזי

שמואל ב א

כיוט דוא ? דיור אנטווארטע : איך
בין דער זאָהן איינס אויסלענדערס פֿאַן
עמלק . (יד) דא שפראַך דוד צו
איהם : וויא האַסט דוא דיך ניכט
גפירכטעט , האַנד אָן צו לעגן , איינען
גואלכטען דעם עוויגן צוטערטען ?
(טו) דארויף ריף דוד איינען זיינער
כורשען פֿאַר , אונד שפראַך : טריט
הער , אונד ריכטע דיון . דיזער ער
שלוג איהן , אונד ער שטארב . (טז)
דוד שפראַך צו איהם : דייע הינריכט
טונג האַסט דוא דיר זעלכזט צוגאַגען ;
דען דיין אייגנער מונד האַט ווידר דיך
געציהן ; דא דוא שפראַכסט : איך
האַבע איינען גואלכטען דעם עוויגען
געטעטעט . (יז) דוד מאַכטע פֿאַלגענ
דעם קלאַגליד אויף שאול אונד זיינען
זאָהן יהונתן . (יח) ער שפראַך אויך :
עס

הנער המגיד לו אי מזה ארתה
ויאמר בן איש גר עמלקי אנכי :
(יד) ויאמר אליו דוד איך לא
יראת לשלח ידך לשחת את
משיחיהוה : (טו) ויקרא דוד
לאחד מהנערים ויאמר גיש
פגעו בו ויפריחו וימת :
(טז) ויאמר אליו דוד דמיך
על ראשה כי פיה ענה בק
לאמר אנכי מחתי את משיח
יהוה : (יז) ויקנן דוד את
הקינה הזאת על שאול וער
יהונתן בנו : (יח) ויאמר ללמד

רמך ק' בני
רש"י

באור

כי עמלקי הוא ולמה שאל עוד פעם ?
ואפשר היתה זאת מנהג השופטים , כמו
שהוא ג"כ בימינו לחקור כוזאת את הנשפט .
ורד"ק כתב , שלא שאל מאיזה עס רק מאיזה
מקום , כלומר אם הי' גר בארצו , ואיך נקרה
אל המלחמה , והוא ענה , כי גם אכיו בא
מארץ עמלק וגר בארץ ישראל , וכן פי' כל
גר סתם עכ"ל . (טו) רמך על ראשך ,
כלומר אתה גרמת על עמך מיתתך .
(יח) ויאמר וגו' , הקנה מתחלת יין
הבני ישראל , ומקרא זה מאמר מוסגר ,
על מיתת שאול ויהונתן סבר דוד את הקנה הזאת ,
לעורר לב בני יהודה , אשר ימלך עליהם , ללמד קשת ולהיות מלומדי מלחמה כשאל
ויהונתן , (והזכיר רק קשת להיותה עיקר כלו מלחמה , כמו שזכר ג"כ רד"ק) .
ולתכלית זאת הפליא בה מאד מתקפס וגבורתם בקשת ובחרב , וזאת ג"כ תכלית
רוב המקובלים על המתים , לא לבד ליקרא דמתא (כמקנת הגא' בסגהדרין ע"ו) אלא
גם

(טז) דמך על ראשך . חובת קטולך
תהי צרישך חין עינש צמיתתך חלח
לענמך : (יח) ויאמר ללמד צט
יכודה קשת . ויאמר דוד מעתה
שנפלו גבורי ישראל גרוכים צניייהודה
ללמד מלחמה ולמושך בקשת : הלא
היא כתובה על ספר הישי' הנה כתובה
על

מכר לו פי

(טו) מתתי , נפלה חיו ונבלעה ברגש , כי המלה מן המרוכעים , לפי שד"ק
פוגשין ג' תוין . (כא) הרי

בני-יו
על-ס
(יט)

(כ)

(כא)

על ס
חברה
צעורך
צדיד
הוי א
ישראל
על ת
תירגס
הסרי
לא ת
מינה
מגיני
מושח

רד"ק
השכנ

שמואל ב א

חרגום אישכנזי ג

בְּנֵי־יְהוּדָה קָשָׁת הַיָּנָה כְּתוּבָה
עַל־סֵפֶר הַיָּשָׁר :

(יט) הַצְּבִי יִשְׂרָאֵל עַל־
בְּמוֹתֶיךָ חָלַל אֵיךְ נָפְלוּ
גִבּוֹרִים :

(כ) אַל־תִּגְדּוּ בְּנֵת אֱלֹהִים
הַבְּשָׂרוֹ בַּחֲצוֹת אֲשַׁקְלוֹן
פֶּן־תִּשְׁמַחַנָּה בְּנֹת
פְּלִשְׁתִּים פֶּן־תִּעְלֶזְנָה
בְּנֹת הָעַרְלִים :

(כא) הָרִי בְּגִלְבַּע אֶל־מַטְרָא
וְאֶל־מָטָר עֲלֵיכֶם וְיִשְׁדִּי
הַרְוֵמוֹת כִּי שָׁם נִגְעַל

מִגֵּן

רש"י

על ספר בראשית שהוא ספר ישרים
אברהם יצחק ויעקב וסיכך רומח יודך
בעורף הויכך חיזו היא מלחמה שמוכין
זה ידו כנגד פרחתו שהוא מול ערפו
הוי אומר זה קשת : (יט) הנבי
ישראל על צמותך חלל . מנצן של ישראל
על תוקף מעוזכם נפלתם חללים כן
תירגס יונתן : (כא) הרי בגלצוע .
ההרים שבגלצוע : ושדי תרומות :
לא תהי צכון עללא כמוסת דיעבדון
מוינה חלחא : כי שם נגעל מוגן גבורי .
מגיני עור היו להם וכשיוצחין למלחמה
מושחין אותו בשמן כדי שיהא כלי זיין
המוכה

רד"ק לקמן פסוק כ"ה . (כא) הרי בגלבע , כמו הרים , וכמהו עובדי בעמק הכבא ,
השכני בארץ (רד"ק) . ושדה תרומת , אמרו המפרשים פירוש , אל תהי' שדה שתהיה
בה ברכה ותגיע לקבור באופן שאויה ליעול

עם ווערדן זיך דאדורך אויך דיא קינדער
יהודה'ס אים באגענשיסען איבען —
זא ווירד'ס בעשריבען אים בוכע ישר . (יט)
אדוא הערליכקייט ישראל'ס !
אויף דיינען אייגען העהן וואר
דעסט דוא ערשלאגען . אך ,
וויא זאנקען דיא העלדען דא
היין !

(כ) ערצעהלט עם ניכט צו גר ,
פערקינדט'ס ניכט אין דען
שטראסען אשקלון'ס ; דאס זיך
ניכט פרייען דער פלשהים טעכט
טער ; ניכט טריאומפיהרען דיא
טעכטער דער אונבעשניטען .

(כא) בערגע גלבע'ס ! ניכט טויא
ניכט רענען בפייכטע אויך ,
קיין זאטפעלד פראנגע מעהר
אויף אויך , דארט , ווא שטאך
דער

באור

גם להתעוררת החיים , למען ישמעו ויתלהב
התשיקה בלגס לעשות כמעשהם . (יט)
הצבי ישראל , ה"א הקריאה (פאקאטיף)
כמו הקהל חקה (במדבר ט"ו ט"ו) הדור
אתם ראו (ירמ' ב' ל"א) . ויאמר רד"ק
שחסר הנסמך , ונ"ל , הנבי בני ישראל ,
ונראה שדעתו שלא יכולה לבא ה"א עם
הנסמך , ובמחילת כבודו עשה כזה , כי
זה הכלל לבד בה"א הדעת , ומטעם , לפי
שנדע השם הנסמך מנד הדבר , אשר הוא
כסמך אליו , אינו כריך עוד לידיעה אחרת ,
משא"כ פה בה"א הקריאה . הצבי , ענינו
תפארת וכבוד כמו לבני ולכבוד (ישעיה' ד'
ב') , והנה לדעת חז"ה מפרשים שב על ארץ
ישראל , אמנם יותר נראה שכנה כן את שאל
על שהי' חמדת ישראל , ולו הסיב הדבור .
חלל , פי' היית חלל או נפלת חלל , וכן פי'
רד"ק לקמן פסוק כ"ה . (כא) הרי בגלבע , כמו הרים , וכמהו עובדי בעמק הכבא ,
השכני בארץ (רד"ק) . ושדה תרומת , אמרו המפרשים פירוש , אל תהי' שדה שתהיה
בה ברכה ותגיע לקבור באופן שאויה ליעול

ממנו

הרגום אישכנוי

דער העלדען שילדע טראף , דען ניא פֿערראסמענדען שילד שאול'ס טראף ; (כב) דאז פֿאן ערשלאנגר בלוט , פֿאן העלדען פֿעט גזעטיגטע גשאס ירונתח'ס טראף , דאז זאנסט ניא צוריק גפרעללט , דאז שווערד שאול'ס , דאז ניא דען

באור

ממנו תרומות , ודאוי לתרגם (קיין פֿעלד גרייהע , העבן דאפֿאן צו נעהמן) . ולי כראה שטעס תרומות לשון רוממות , כמו ואיש תרומות יהרסנה (משלי כ"ט ד') , וקרא לשדה שיש בה קמה (זאטפֿעלד) שדה תרומות על דרך מליכה שירית . ומלות אל ועליכס מושכות עבמן ואחרת עמן ושעורו : ואל עליכס שדה תרומות , וכן תרגמתיו . נגעל , שרש געל התפח בראשונה על הפלטת דבר הנבלע , כמו שורו עבר ולא יגעיל (איוב כ"ח י') עכינו , ולא יעשה באוסן שהפרה תגעל הזרע , וכן כתב רש"י שם וז"ל : לא יורה בה זרע פסולות שיהי' חוזר ונפלט מנופה בלא הריון ע"כ , ומה לשון הגעלה בדברי חז"ל , לתת דבר הנבלע בו איסור בניס רותחין לפלוט הבלוע , כמאמר ז"ל כנולעו כך פולטו . והואש"ל על המומאס דבר ומנוהו , לפי שהמומאס דבר , ירסיקהו וישליכהו , וממנו ולא תגעל כפשי' אתכס (ויקרא כ"ו י"א) ולא געלתים (שם) . ואמר פה על דרך מליכת השיר , כי מומאס המגן ונעשה לו בזיון . ופעל נגעל הוא ג"כ הנשוא מהנושאים מגן שאול , קשת יהונתן ותרב שאול , הנאים אחריו . בלי משיח בשמן , אמר זאת לשבח מגן שאול , כי מגן אשר לא ישתמשו בה כ"א לעתים רחוקים ינטרד למשחו בשמן , וכן קומו השרים משחו מגן (ישעי' כ"א ה') הכונה שמעתה ינטרכו למשוח המגן כי לא יכחו תמיד למלחמה כמו קודם זה (מרלב"ג) . ועפ"ז תרגמתיו . (כב) מדם הללים וגו' , בכח המאמר הזה פעל שבע או שבר , ושבח בה פעולת קשת יהונתן , על ענין אשכיר חצי מדם (דברים ל"ב מ"ב) , ושעורו , כי שם נגעל קשת יהונתן שבע מדם חללים וגו' , קשת יהונתן לא נשוג אחר . וטעם קשת פה , קשת עם חכים בל"א (גשאם) , ובלה"ע נקרא מליכה כואת (זינעקראכע) , שהוא , אס בא חלק מדבר תחת הדבר כלו , או להיפך הדבר כלו תחת אחר מחלקיו . לא נשוג , לא הי' רגיל להיות נסוג אחר (רש"י) . והנה שם קשת על פי הרוב ל"כ , ולפעמים מלאכהו בל"ז , כמו והקשת אשר יהיה בענן (יסוקאל א' כ"ח) , וכן כאן נשוג ולא נשונה . או אפסר

שמואל ב א

מגן גבורים מגן שאול בלי משיח בשמן : (כב) מדם הללים מחלב גבורים קשת יהונתן לא נשוג אחר והרב שאול לא תשוב ריקם

רש"י

המכה עליו וחליק כמה דאח אמר קומו השרים משחו מגן וכאן כך היה מקוק הקינה שם נגעל מגן גבורי' פלט שומנו ולא נדבק בו ונעש' כאילו לא נמשה בשמן כל הגעלה לשון דבר הפולט מה שנחמס בו כמו שורו עבר ולא יגעיל : (כב) לא נשוג אחר . לא היה רגיל

מכלל יופי

(בא) הרי בגלבע , כמוהרי גלבע : בלי משיח בשמן , כאלו לא הי' נמשח למלוכה . (כב) לא נשוג אחר , ענינו התנכרות והתאחרות אע"פ שנכתב בשי"ן

ריקם :

(כג) שְׂאוּל וַיְהוֹנָתָן הַנְּאֻחִים

וַיִּהְיוּ עִמָּם בְּתֵיבָה

וּבְמִוְחָם לֹא נִפְרְדוּ

מִבְּשָׂרִים קָלוּ מֵאֲרִיֹת

בָּבָרוּ :

(כד) בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלֶּי

שְׂאוּל בְּכִינָה הַמְּלָכִים

שְׁנֵי עַם עֲדָנִים הַמַּעֲלָה

עָדִי זָהָב עַל לְבוּשָׁן :

(כה) אֵיךְ נָפְלוּ גִבּוֹרִים בְּתוֹךְ

הַמְּלָחָמָה יְהוֹנָתָן עַל־

בְּמוֹתֶיךָ הַלֵּל :

(כו) צַר־לִי עֲלֶיךָ אָחִי יְהוֹנָתָן

נַעֲמָה לִי מְאֹד נִפְלְאָתָה

אֶהְבֶּתְךָ לִי מֵאֶהְבֶּת

בָּשִׂים :

(כו) אֵיךְ

רש"י

רגיל להיות נסוג אחור : (כג)

מגשרים קלו . לעשות רגון צורחם :

(כד) הוולבשכם שני עם עדנים :

דהוה מלביש לכוון לבושי לבשוטים ומוזבי

לכוון תפנוקין : (כה) על צמותך

חלל . על בית תוקפק חי תקטלתא :

(כו) כלי

(כו) נפלאהה , ענינו תוספת אהבה למעלה מן ההרגל מלשון והפלא ה' את מכותך

(דברים כ"ח כ"ט) , כי אהב אותו יותר מאביו ויותר מעצמו , כ"ט שאל , כל הימים

אשר בן ישי חי לא תכון אהה ומלכותך (ש"א)

דען שטרייך פערפעהלט .

שאוול אונד יחונתן , דיין זא

זיך גליבט , זא האלד זיינע

אנדער אים לעבען ווארען .

האט ועלכסט דער טאד ניכט

גטרענט . פליכטיגער ווארען

זיא דען אדלער , מעכטיגער

דען לעוון .

איהר טעכטער ישראל'ס !

וויינט אום שאול , דער אייך

אין פורפער , אונד וואללוסט

גוואנד געקליידעט ,

דער מיט גאלדנן שמוק איירער

קליידער פראכט ערהעהט .

אך וויא שטירצטען דיא העלדען

אים שלאכטגווירל ! אונד

יהונתן ! א דוא ווארדסט

גשטרעקט אויף דיין אייגען

העהן !

גרעס אויט מיין שמערץ אום

דיך ברודער יונתן ! א זא

ליבליק וואר דיין אומגאנג

מיד ! אויסער ארדענטליך

דיינע ליבע צו מיר , ווייט

אונטער איהר שמעהט פרויענע

ליבע . (כו) אך

באור

אפשר אם יבוא מלת קשת על הקשת והחינים

יסדיו כאשר זכרתי , יהי תמיד ל"ז , וכן

קשת גבורים חתים . עיין שם , (כג)

ובמוחם לא נפרדו , כי נפלו שניהם ביום

אחד . (כד) המלכשכם , ע"י הכלמת

שאל במלחמה הביא שלל גדול ועושר בארצו ,

והי' בנות ישראל יכולות להתקטט במלבושים

כאים ויקרים , וזה כוונת המלכשכם עפ"י

הפשוט , וכן דעת רלב"ג , והדרשה תדרש .

(כו) נפלאהה , ענינו תוספת אהבה למעלה מן ההרגל מלשון והפלא ה' את מכותך

(דברים כ"ח כ"ט) , כי אהב אותו יותר מאביו ויותר מעצמו , כ"ט שאל , כל הימים

אשר בן ישי חי לא תכון אהה ומלכותך (ש"א)

הרגום אשכנזי

שמואל ב א ב .

(כו) אך! זיא פֿילען דיא דהעלדען, אונד פֿערלאָרען וואָרען דיא וואָפֿען דעס קריגס .

(כו) אַיך נפֿלו גבֿרים וַיֵּאבְדוּ כְּלֵי מִלְחָמָה :

ב (א) ניכט לאַנגע הערנאָך לים דוד דען עוויגען פֿראַגען וויא פֿאַלגט : זאָלל אַיך וואָהרל נאָך אַיינער דער שטעטע יהודה'ס הינאוּף ציהן ? דער עוויגע לים איהם זאָגען : ציה הינוּף . דוד לים נאָכמאַלס פֿראַגען : וואָהין זאָלל אַיך אַלואַ ציהן ? דער עוויגע ערווידערט טע : נאָך חברן . (ב) דוד צאָג אַלואַ הינוּף מיט ווינען צוואָגען פֿרויען , נעמליך אַהינעם דער יורעלית אונד אַביגיל דעם נבל'ס אויס כרמל גוועזן פֿרויא .

ב (א) וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה בְּאַחֲרַי עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו עֲלֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנֹכִי אֲעֲלֶה וַיֹּאמֶר חֲבֵרֹנָה : (ב) וַיַּעַל שָׁם דָּוִד וְגַם שְׁתֵּי נַשְׂוֹי אַהֲינֵעַם הַיּוֹרְעֵלִית וְאַבִּיגַיִל אִשְׁתּוֹ נָבָל הַכַּרְמֶלִי : (ג) וְאַנְשֵׁי אֲשֶׁר־עִמּוֹ הֵעֲלֶה דָוִד אִישׁ וּבֵיתוֹ וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֵי חֲבֵרוֹן : (ד) וַיִּבְאוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה וַיִּמְשְׁחוּ שָׁם אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־בֵּית יְהוּדָה

ג) נאָם אויך זיינע מאַנשאַפֿט מיט דהינוּף , איינען יעדן מיט זיינער הויז גענאָסענשאַפֿט , אונד זיא ליסן זיך אין דען שטעטן דעם גביהטס חברון נידר . ד) דאָרויף קאַממען מענר אַוּיס יהודה , אונד זאַלבטן דוד צום קעניג איבער דאָס הויז יהודה . מאַן זאָגטע דעם

רש"י

באור

כ'ל"ג) . ונא כעלאתה נשני סמני כקנה ע"א תבואתה תזכרתה . מאהבה נשים , ר"ל שיתר חוקה אהבת יוכתן לדוד מאהבת נשים לאהבהיהן , שהיא אהבה חוקה מאד (רלב"ג) . ויאבדו כלי מלחמה , בנפילת הגבורים אבדו ג"כ כלי מלחמה , כי בזו להם האויבים . ולדעת רש"י מוסב על שאול ויהונתן , שהיו כלי זין של ישראל .

(כז) כלי מלחמה . שאול ויהונתן שהיו כלי זין של ישראל : ב (ח) לקח ב (א) אחריו כן , כלומר אחר עבירת האבל . (ג) בערי חברן , כל ההר נקרא ע"ש חברן והיו בו ערים הרבה (ר"י גאון) , או הטעם על בנותיה של חברון , כלומר הערים אשר סביב חברון . (ד) ויגידו וגו' , שעורו : אנשי יבש גלעד הם אשר קברו את שאול , ומלת לאמר תעיד על זה . וזכר זאת כאן אע"פ שאפשר כבר שמע דוד את הדבר הזה , אלא קודם שנמלך מה תועיל

מכלל יופי

כשי"ן . (כג) והנעימים , האר ענין הענין ידוע כענין היופי : גברו , כצד"י מפני ההפסק : עם עדנים , חסר מלבשכם שני ומאכלכם עדנים וכח"י , ור' יונה פי' המלבישכם שני בימי עדנים הם ימי הבחירות , ורד"ק כתב שאין לשנות ואמר עדין על הלבוש שדחוא עדין כמו המאכל , וכל דבר המהנה לגוף יקרא עדין . (כה) על במוהך חלל , נפלח חלל : ב (ד) ויגידו